

РІВЕНЬ СФОРМОВАНOSTІ НЕГАТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ШКІДЛИВИХ ЗВИЧОК У НЕПОВНОЛІТНІХ СТУДЕНТІВ ІЗ НЕПОВНИХ СІМЕЙ

У статті розкривається проблема збереження здоров'я людини, профілактики і корекції шкідливих звичок у студентської молоді засобами фізичного виховання.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, негативні звички, фізичне виховання.

Influence of negative habits on health and development of the students. The results of alcohol and nicotine influence research to the growing organism, their harmful influence and development of preventing measures are given.

Key words: healthy way of life, negative habits, physical education.

Постановка проблеми. Модернізація освіти в Україні в XXI столітті ставить підвищені вимоги до формування у молоді принципів здорового способу життя, виховання в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності. Проблема збереження здоров'я людини – одна з провідних проблем не тільки в медичній, філософській, а й педагогічній науці.

Алкоголізм, таксикоманія, наркоманія та проституція, які все частіше охоплюють молодь, викликають особливе занепокоєння суспільства. Ростає і криміналізація певної частини молоді, їх агресивність і жорстокість з одного боку, і апатія та розгубленість з іншого боку. Погіршення здоров'я молоді – головного і найбільш продуктивного носія генофонду нації може призвести до демографічної катастрофи [4].

Причин тому багато. На жаль наше суспільство погано вивчає нові тенденції, які виникають у сфері спілкування молоді і практично не готове до такої роботи. На даний час відсутні відповідні інфраструктури, кадрове забезпечення, науково обґрунтовані програми, які б сприяли ефективному вирішенню цих нових завдань. Головними соціальними інститутами, які виконують виховну функцію, як і раніше залишаються сім'я, школа та інші державні та громадські навчально-виховні заклади, причому сім'я залишається найважливішим інститутом виховання підростаючого покоління і в наш час заслуговує особливої уваги

В нових соціально-економічних умовах, вплив сім'ї дуже важко програмуємий, оскільки, як і суспільство в цілому, вона переживає дуже серйозні зміни. Економічна ситуація в Україні спричинила до різкого зростання виховання дітей в неповних батьківських сім'ях, які в більшості випадків можна віднести до так званих неблагополучних, які негативно відбиваються як на вихованні, так і на їх розвитку [9].

На жаль таких сімей стає все більше, і за даними наших досліджень більшість з них не сприяє формуванню у студентів негативного ставлення до наркотичних речовин. В неповних батьківських сім'ях діти не тільки безконтрольні, але досить часто опиняються в антисоціальному кримінальному середовищі, яке формує негативні правила та норми поведінки. Взаємовідносини в таких сім'ях характеризувались напруженим психологічним кліматом і тому не випадково 50,8%

студентів, які досить часто вживали, спиртне на запитання: “Хто займається їх вихованням?”, відповіли: “Ніхто”. Тобто в таких випадках сім'я не виконує свою головну функцію – виховання дітей. Підтвердженням того, що в багатьох сім'ях існує досить напружена психологічна обстановка, є відповіді студентів на запитання: “Чи хотіли б ви мати таку сім'ю, як у ваших батьків?”. Ствердно відповіли лише 23,7 % опитаних, 47,2% категорично проти, а 29,1% сказали, що багато чого хотіли б змінити [5].

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Дослідженнями стану здоров'я молоді займалося ряд вчених (Апанасенко Г.Л., Круцевич Т.Ю., Куц О.С. та ін.). Ними встановлено, що у більшості студентів ВНЗ України внаслідок порушення режиму праці і відпочинку, негативних звичок, спостерігається незадовільний рівень здоров'я. За останні роки у неповнолітніх особливого поширення набув інтерес до тютюнопаління, випивок, мотивуючи бажанням весело провести час. За даними дослідження В.Оржеховської [4] 75%–95% школярів старших класів вживають алкогольні напої. Питання психологічної профілактики наркогенних речовин вивчали: Д. Белухін, Н. Дементьева, Д. Колесов, Н. Максимова та інші; питання педагогічної профілактики цього явища присвячені праці – Л. Анісімової, І. Лисенко, О. Маюрова, В. Оржеховської, О. Пилипенко, М. Фіцули та інші. Особливе занепокоєння викликає стан розробки проблеми антинаркогенного виховання студентів в неповних батьківських сім'ях, які в більшості випадків є неблагополучними і негативно впливають як на виховання, так і на розвиток особистості [84]. До 20% таких сімей формують правопорушників, а кількість студентів, які виховувалися в неповних батьківських сім'ях, почали з 10–12 років вживати алкоголь становить 47,2% , тобто кожна друга дитина.

Таким чином, проблема, яка вивчається є актуальною і потребує негайних заходів, спрямованих на попередження і подолання негативних звичок у студентів із неповних сімей.

У такій ситуації дана проблема може бути успішно розв'язана шляхом формування у студентської молоді негативного ставлення до шкідливих звичок шляхом залучення їх до регулярних занять фізичними вправами.

В наукових дослідженнях вказується на негативний вплив наркогенних речовин на стан здоров'я неповнолітніх. Зокрема в працях В.Крилова. Т.Краснобаєвої вказується на відставання важких підлітків від своїх однолітків, які не відносяться до даної групи, за рядом показників фізичного розвитку і фізичної підготовленості.

Окремі дослідники (В. Ареф'єв, М. Братасюк, Л. Волков, Г.Єдинак, Я.Дубогай, В. Завацький, Т. Круцевич, О. Куц та інші) переконливо довели, що регулярні заняття фізичною культурою і спортом неповнолітніх студентів здійснюють позитивний вплив на формування здорового способу їх життя. А. Турчак [7] розкрив педагогічні умови попередження шкідливих звичок у старших підлітків засобами фізкультури. Не дивлячись на достатню наукову розробленість проблеми негативних звичок у неповнолітніх досліджень проблеми профілактики і корекції негативних звичок засобами фізичної культури і спорту у неповнолітніх студентів, які виховувалися в неповних сім'ях на даний час нема.

Метою даного дослідження було вивчення рівня і динаміки сформованості негативного ставлення до шкідливих звичок засобами фізичної культури і спорту у неповнолітніх студентів із неповних сімей.

Результати дослідження та їх обговорення. За методикою А. Турчака М.Фіцули, І.Шеремета [7, 8, 9] нами проведено соціологічне дослідження, яке дало

змогу визначити три рівня сформованості негативного ставлення до вживання наркогенних речовин і міцності установок на активний спосіб життя у неповнолітніх студентів із неповних сімей.

До високого рівня сформованості негативного ставлення до наркогенних речовин та міцності установок на активний спосіб життя нами було віднесено неповнолітніх студентів, які характеризуються наявністю в них достатньо повних знань про шкідливість наркогенних речовин, переконаністю в необхідності боротися з цим соціальним злом. Вони не вживають алкоголь, не палять, засуджують їх у інших студентів. Мотивом такої поведінки є несумісність негативних звичок з їх особистими установками і нормами моралі. Студенти цієї групи постійно відвідують заняття фізичної культури, беруть участь у спортивно-оздоровчій роботі. До достатнього рівня сформованості негативного ставлення до наркогенних речовин та міцності установок на активний спосіб життя віднесено студентів, які мають недостатньо повні знання про шкідливість негативних звичок, проявляють інтерес до антинаркогенної тематики. Вживають алкоголь або палять лише за умови, коли від цього важко відмовитись, щоб бути "як усі". Ці студенти брали участь у фізкультурно-масовій і спортивній роботі коледжу, займалися самостійно фізичною культурою. Для студентів із середнім рівнем сформованості негативного ставлення до наркогенних речовин та міцності установок на активний спосіб життя характерний нестійкий інтерес до антинаркогенної інформації. Вони епізодично вживають алкоголь або палять заради підвищення настрою, усвідомлюють, до чого в майбутньому можуть призвести негативні звички і проявляють бажання позбутися негативного потягу до паління чи алкоголю. Ці студенти не регулярно беруть участь у фізкультурно-масовій і спортивній роботі коледжу, рідко самостійно виконують фізичні вправи.

Низький рівень сформованості ставлення до негативних звичок властивий студентам, які не усвідомлюють їх шкідливості для організму і діяльності людини. Вони проявляють інтерес до паління, вживання алкоголю, мотивуючи бажанням весело провести час, не усвідомлюють важливого значення фізичних вправ на організм і його діяльність, часто пропускають заняття фізичною культурою, не беруть участі у фізкультурно-масовій і спортивній роботі, не займаються самостійно фізичною культурою і спортом.

Аналіз результатів соціологічного експерименту (табл.1) показав надзвичайно низький рівень сформованості негативного ставлення до наркогенних речовин та міцності установок на активний спосіб життя у неповнолітніх студентів коледжу, які виховувалися в неповних сім'ях.

Ці дані показують, що у даних студентів вживання наркогенних речовин і малорухливий спосіб життя мають загрозливий характер для їх здоров'я, нормального розвитку їх особистості і є більш поширеним явищем чим у їх однолітків із сприятливих сімей. За літературними даними відсоток їх із низьким рівнем становить менше – 8%.

Отримані результати виявили низький рівень сформованості негативного ставлення до наркогенних речовин у студентів із неповних сімей і сприятливу динаміку її росту після проведеного експерименту.

Таблиця 1

Рівні сформованості негативного ставлення до шкідливих звичок та міцності установок на активний спосіб життя у студентів із неповних (експериментальна) і благополучних сімей (контрольна група), в %

Рівні	Експериментальна група		Контрольна група	
	До експерименту	Після експерименту	До експерименту	Після експерименту
Високий	24,0	45,5	36,2	32,5
Достатній	18,5	10,2	26,3	24,0
Середній	14,5	30,3	20,0	23,5
Низький	43,0	14,00	14,8	18,0

Причинами зростання негативних звичок у неповнолітніх студентів із неповних сімей є: некритичне ставлення батьків до наркогенних речовин, як недопустимого елементу життя; шкідливий приклад самих батьків, які ведуть нездоровий спосіб життя, невикористання такого могутнього засобу протидії негативним звичкам якими є фізична культура і спорт; недостатня сформованість у студентів зацікавленості і потреби в регулярних заняттях фізичною культурою і спортом до вдосконалення своєї особистості.

Висновок.

За результатами соціологічного дослідження нами розроблена комплексна програма профілактики і корекції негативних звичок засобами фізичної культури для неповнолітніх студентів із неповних сімей та реалізації їх у процесі занять з фізичної культури, спортивно-масової роботи і спорту, до вироблення звички самостійно виконувати фізичні вправи, що спричинило позитивну динаміку росту сформованості негативного ставлення до шкідливих звичок та міцності установок на активний спосіб життя у студентів із неповних сімей шляхом зростання параметрів високого і середнього рівнів, що засвідчує ефективність експериментальних програм.

1. Виноградов П.А., Душанин А.Г., Жолдак В. И. Основи фізичної культури і здорового способу життя. – М.: ФиС, 1996.
2. Колесов Д. В. Предупреждение вредных привычек у школьников. – М.: УРАО, 1999. – 144 с.
3. Оржеховська В.М. Методика позбавлення неповнолітніх наркогенних звичок. – К., 1995. – 262 с.
4. Пилипенко О.І., Оржеховська В.М. Педагогічні підходи до питання профілактики вживання наркотичних засобів неповнолітніх України // Проблеми алкоголю и других наркотиков в период социально-экономических преобразований. – К., 1994. – С.6–8.
5. Оржеховська В.М. Соціально-педагогічні проблеми девіантної поведінки неповнолітніх в сучасних умовах // Педагогіка і психологія. – 1995. – №4. – С.4–9.
6. Оржеховська В.М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх. – К., 1996 – 352 с.
7. Турчак А.Л. Предупреждения вредных привычек у старших подростков средствами физкультуры. Дис. ... канд. пед. наук. 13.00.01 – Теория и история педагогики. – К., 1993. – 184 с.
8. Фіцула М.М. Завдання і зміст виховання в учнів несприятливості до вживання наркотичних речовин // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 1999. – 31. – С.3–11.
9. Шеремет І.В. Сім'я і антинаркогенне виховання старшокласників // Рідна школа. – 2002. – №12. – С.19.